

SERVIU EL SENYOR AMB ALEGRIA

Creure en Crist Ressuscitat ens fa molt feliços

Estimats diocesans, i benvolguts amics i amigues: Santa Pasqua de Resurrecció! Al·leluia! Al·leluia! Al·leluia! Mai no ens cansarem de cantar plens de joia l'alegre al·leluia de Pasqua, ja que creure en Crist Ressuscitat ens fa molt feliços!

En aquest segon diumenge de Pasqua, també anomenat de la Divina Misericòrdia, vuit dies després de la resurrecció del Senyor, Ell mateix es fa present novament enmig nostre i ens diu, com ho va dir davant l'incrèdul Tomàs: «Feliços els qui creuran sense haver vist.»

Lev Tolstoi va escriure que «no es pot viure sense fe». La vida humana és un teixit de mútua confiança, d'actes de fe d'uns en altres, perquè confiem que no ens volen enganyar. Per exemple, quan anem a un establiment públic, ens refiem que no han posat pas cap verí als menjars o begudes. Vivim molt una cultura dels fets tangibles però ¿com podem mesurar amb un termòmetre els graus d'amor que tenim a les persones que estimem? Una vegada vaig sentir dir que un xiquet va dir: «jo no crec en Déu perquè no apareix mai a la pantalla ni a Internet que arriba a tots els racons del món». Aquest xiquet fa pensar en quina imatge de Déu podem arribar a tenir, a voltes la d'un tapa forats, ben lluny del Déu viu i veritable, revelat per Crist Ressuscitat.

Sant John Henry Newman —prevere anglicà convertit al catolicisme l'any 1845, que més tard va ser creat cardenal pel papa Lleó XIII— deia: «La fe no és

quelcom, la fe és Algú (amb A majúscula!), la fe no és qualsevol algú, la fe és Jesucrist». En efecte, l'essència del cristianisme és creure no pas en alguna cosa, no pas en un «què» sinó en un «Qui».

Tomàs, l'apòstol, anava tal vegada arrossegant la seva crisi de fe perquè per a ell se li havia mort el «qui» de la seva fe. I en aquestes condicions ben poc importava el «què». Ara bé, quan va tocar les nafres de Jesús Ressuscitat, dient-li «Senyor meu i Déu meu!», aquell diumenge, en comunitat, amb els seus germans apòstols, al Cenacle, Tomàs va perdre la por, i ple de l'alegria del Crist Ressuscitat esdevingué testimoni i portador de reconciliació i perdó pertot arreu.

Siguem molt feliços, amics i amigues, celebrant la pasqua setmanal, cada diumenge, en comunitat, amb els germans i germanes, creient «sense haver vist», o més ben dit, creient a partir del que veiem amb els ulls de la fe, que supera el que podem mesurar amb els nostres sentits, experimentant la presència de Crist Ressuscitat en la seva Paraula, en els sagraments, en la comunitat cristiana i en les seves nafres que són els pobres, els malalts, els desvalguts, amb qui Ell s'identifica del tot.

Siguem molt feliços sense cansar-nos mai de cantar plens de joia: Crist ha ressuscitat! Al·leluia! Al·leluia! Al·leluia!

† **Sergí Gordo Rodríguez**
Bisbe de Tortosa

APUNTS PER A L'ANÀLISI

Som éssers contingents (I)

La tecnologia, en el segle XX, ja no pot ser contemplada sota la categoria d'instrument. S'ha transformat en un sistema omnipresent que penetra en tots els àmbits i les esferes de la vida humana. Com a conseqüència d'això, es trenquen contínuament tabús respecte el futur dels nostres cossos i de les nostres ments, tot obrint camins insospitats que ni tan sols havien estat esbossats en les novel·les de ficció.

La diferència entre sistema i instrument no és menor. Un instrument és un objecte que serveix per assolir un fi, una espècie de pròtesi que, adossada al cos,

permet ampliar i eixamplar el seu camp d'acció. Un sistema, en canvi, és un entorn, una esfera en la qual viure, créixer i comunicar-se, un úter creat artificialment que obre possibilitats inèdites als seus habitants.

La tecnologia, en el segle XXI, no és un afegit al cos, ni una prolongació de les seves funcions habituals; és un marc que ofereix una vida nova, qualitativament distinta de tot el que hi havia hagut fins ara. Internet, per exemple, no és un instrument; és un entorn, una gran plaça pública on és possible conjugar un munt de verbs: vendre, comprar, aprendre, ex-

citar-se, entretenir-se, conversar, dins d'una gamma immensa. És una peixera en la qual ens movem, més que un martell que fem servir per penjar un quadre. És l'hàbitat, l'entorn en el qual desenvolupem un munt de tasques quotidianes.

El somni transhumanista consisteix en creure que els qui naixeran dins d'aquest úter ja no seran contingents, ni hauran de patir limitacions, perquè dins d'aquesta esfera tecnològica la vulnerabilitat humana serà extingida.

Humà, massa humà... Odo Maquard, en referència directa a un títol de Frie-

drich Nietzsche, subratlla que la contingència és, justament, allò de més genuïnament humà que hi ha en nosaltres. Aïllar-ho, extirpar-ho, en el cas que fos possible, fora com arrancar la mateixa arrel comuna de la humanitat.

El sistema tecnològic, tal com el conceben els ideòlegs transhumanistes, té com a principal fita extirpar la contingència, però, en fer-ho, el que restaria dins de l'úter artificial ja no seria un ésser humà, sinó un posthumà.

Francesc Torralba
Doctor en Teologia

SERVID AL SEÑOR CON ALEGRÍA

Creer en Cristo Resucitado nos hace muy felices

Estimados diocesanos, y queridos amigos y amigas: ¡Santa Pascua de Resurrección! ¡Aleluya! ¡Aleluya! ¡Aleluya! Nunca nos cansamos de cantar llenos de gozo el alegre aleluya de Pascua, puesto que ¡creer en Cristo Resucitado nos hace muy felices!

En este segundo domingo de Pascua, también denominado de la Divina Misericordia, ocho días después de la resurrección del Señor, Él mismo se hace presente nuevamente en medio de nosotros y nos dice, como lo dijo ante el incrédulo Tomás: «Bienaventurados los que crean sin haber visto.»

Lev Tolstói escribió que «no se puede vivir sin fe». La vida humana es un tejido de mutua confianza, de actos de fe de unos en otros, porque confiamos en que no nos quieren engañar. Por ejemplo, cuando vamos a un establecimiento público, nos fiamos de que no han puesto ningún veneno en las comidas o bebidas. Vivimos mucho una cultura de los hechos tangibles pero ¿cómo podemos medir con un termómetro los grados de amor que tenemos hacia las personas que amamos? Una vez escuché decir que un niño dijo: «yo no creo en Dios porque no aparece nunca en la pantalla ni en Internet que llega a todos los rincones del mundo». Este niño hace pensar en qué imagen de Dios podemos llegar a tener, a veces la de un tapa agujeros, bien lejos del Dios vivo y verdadero, revelado por Cristo Resucitado.

San John Henry Newman —presbítero anglicano convertido al catolicismo en 1845, que más tarde fue creado cardenal por el papa León XIII— decía: «La fe no es algo, la fe es Alguien (con A mayúscula!), la fe no es cualquier alguien, la fe es Jesucristo». En efecto, la esencia del cristianismo es creer no en algo, no en un «qué» sino en un «Quién».

Tomás, el apóstol, iba quizá arrastrando su crisis de fe porque para él se le había muerto el «quién» de su fe. Y en estas condiciones bien poco importaba el «qué». Ahora bien, cuando tocó las llagas de Jesús Resucitado, diciéndole «¡Señor mío y Dios mío!», aquel domingo, en comunidad, con sus hermanos apóstoles, en el Cenáculo, Tomás perdió el miedo, y lleno de la alegría de Cristo Resucitado llegó a ser testigo y portador de reconciliación y perdón para todos.

Seamos muy felices, amigos y amigas, celebrando la pascua semanal, cada domingo, en comunidad, con los hermanos y hermanas, creyendo «sin haber visto», o mejor dicho, creyendo a partir de lo que vemos con los ojos de la fe, que supera lo que podemos medir con nuestros sentidos, experimentando la presencia de Cristo Resucitado en su Palabra, en los sacramentos, en la comunidad cristiana y en sus llagas que son los pobres, los enfermos, los desvalidos, con quién Él se identifica del todo.

Seamos muy felices sin cansarnos nunca de cantar llenos de alegría: ¡Cristo ha resucitado! ¡Aleluya! ¡Aleluya! ¡Aleluya!

† **Sergí Gordo Rodríguez**
Obispo de Tortosa

La soledad en la gente gran: una epidemia creixent

Problemes contemporanis de la gent gran

Seguint les xerrades trimestrals que ens fa Mn. Joan Bajo Llauredó, consiliari del moviment Vida Creixent, el dia 21 de febrer, a les 17.30 h, ens parlà de «La soledad en la gente gran: una epidemia creixent», problema que malauradament estan patint actualment algunes persones grans.

La soledad en la gente gran afecta la salut física i mental.

Mn. Bajo destacà tres punts: 1) La soledad en el moment present; 2) La soledad com a situació i com a sensació; i 3) El sentiment de soledad en la gente gran.

La soledad en el moment present. És un fenomen que genera una preocupació creixent, perquè ha arribat a ser una sensació molt freqüent. És una experiència emocional i social que es caracteritza per la sensació d'aïllament i falta de contacte significatiu amb els altres.

La soledad com a situació i com a sensació: 1) La soledad situacional és fruit d'una escassetat i pobresa relacional; i 2) La soledad com a sensació és una insatisfacció respecte les relacions amb els altres.

El sentiment de soledad en la gente gran: La soledad no es veu, se sent. Cal descobrir com es pot fer visible allà on és invisible.

Dos reptes per actuar en la soledad de la persona gran:

1. Entendre la profunditat i la variabilitat de la soledad de la persona gran.
2. Evitar l'estigma entorn d'aquestes persones.

A mesura de conclusió:

1. Comprendre la soledad de les persones grans i actuar contra ella, ens ajuda a aconseguir una societat més justa i inclusiva.
2. Ajudar també a vincular-se en una societat millor i més justa independentment de l'edat que es tingue, ja que tots necessitem sentir-nos estimats i acompanyats i tots desitgem arribar a envellir.

Maria Joana Querol Beltrán
Vicecoordinadora de Vida Creixent
de la diòcesi de Tortosa

EL PAPA FRANCESC A LA XARXA

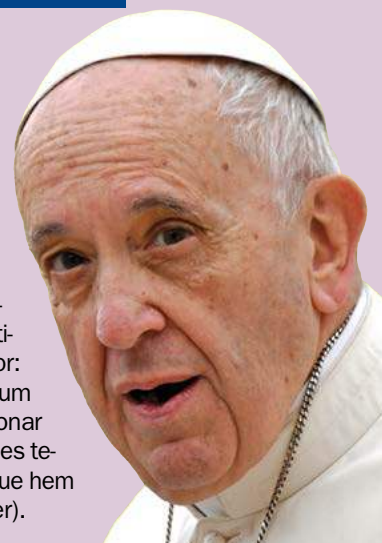

@Pontifex_es: «La Paraula de Déu ens convida a no tancar-nos, a no pensar que podem tirar endavant nosaltres sols; ens convida a créixer junts. Escoltem-nos, dialoguem, sostinguem-nos recíprocament» (16 de gener).

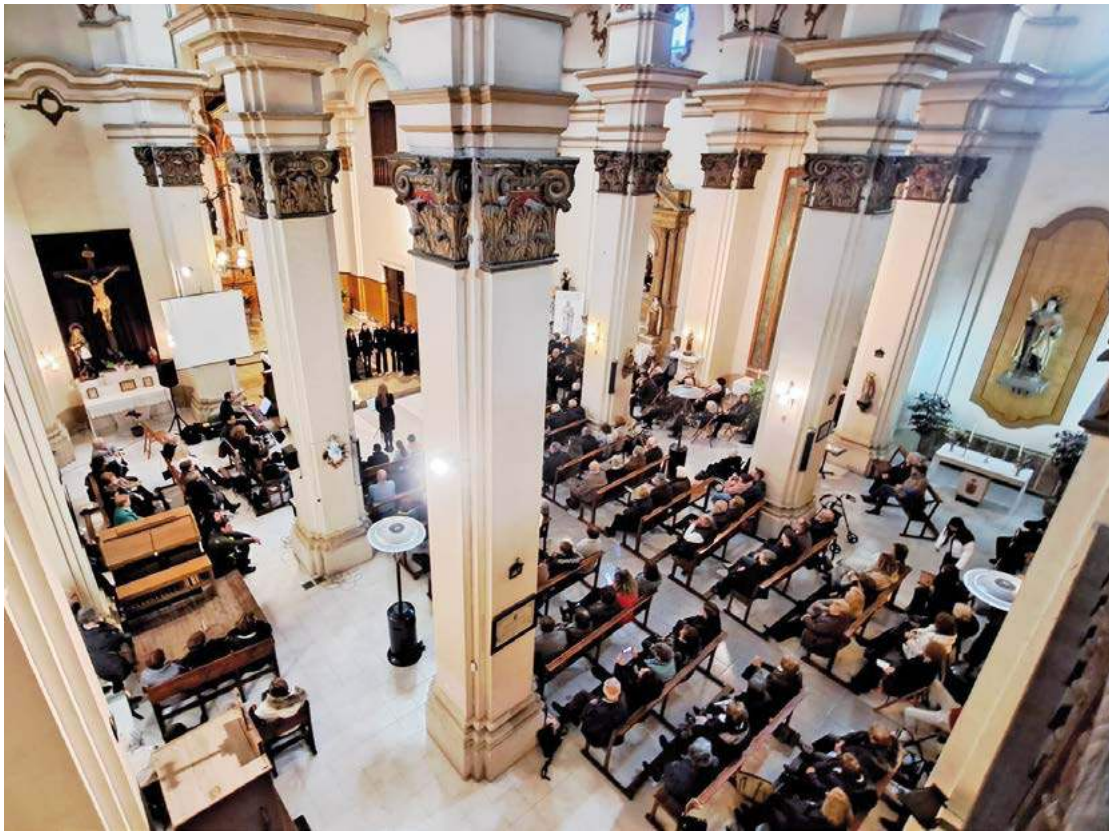
@Pontifex_es: «La luxúria es presenta com un apetit voraç que impulsa a utilitzar les persones, a depredar-les i a robar-les a la recerca d'un plaer desordenat. En canvi, l'amor veritable és desinteressat, sense condicions; és generós, comprensiu i servicial» (17 de gener).

@Pontifex_es: «Hem de defensar l'amor, l'amor del cor, de la ment, del cos, l'amor pur en el donar-se recíprocament» (17 de gener).

@Pontifex_es: «La Paraula de Déu penetra en la vida i ens fa discernir els sentiments i pensaments del cor: ens fa veure quina és la llum del bé a la qual hem de donar cabuda i on es concentren les tenebres dels vicis i pecats que hem de combatre» (19 de gener).

Festa dels batejats a Tivenys

El diumenge 25 de febrer, el poble de Tivenys es va tornar a vestir de festa per seguir endavant en l'any de celebracions del 250è aniversari de l'església parroquial de Sant Miquel i Sant Benet. Vàrem celebrar amb molta participació i emoció la festa de totes les persones batejades al temple.

Setmanes abans de la celebració, la comissió organitzadora va treballar molt per ajudar a Mn. Tomàs a identificar totes les persones batejades que consten als arxius de la parròquia, i es van encarregar de repartir invitacions personals, amb el nom i la data del bateig, que havien d'arribar a més de vuit-centes persones.

La festa va començar amb una Eucaristia festiva. Els tivenysans i tivenysanes van respondre massivament a la convocatòria de l'acte i a l'església gairebé no s'hi cabia. L'Eucaristia, corresponent al segon diumenge de Quaresma, va permetre als assistents de renovar en comunitat les promeses del baptisme, i amb l'aspersió de l'aigua beneïda de la pila baptismal van recordar el moment en què van ser batejats.

Un cop acabada l'Eucaristia, el matí va seguir amb l'estrena de l'Auca que s'ha fet amb motiu de l'aniversari del temple.

La clausura de l'acte a l'interior del temple va anar a càrrec del cor jove de noies de Labinto; el conjunt vocal va encisar tots els presents interpretant un seguit de cançons de repertori popular i contemporani amb una gran qualitat vocal.

Quan va anar sortint la gent de l'església hi va haver una sorpresa de final de festa: a la Plaça Major es va encendre una traca pirotècnica de la qual queien caramels i joguines; així es recordava una tradició de Tivenys en què la família del xiquet acabat de batejar llençava a l'aire caramels i confitades perquè la gent i infants que s'acostessin a veure i acompanyar la celebració les poguessin arreplegar.

Tots els qui van voler, van poder acostar-se fora de l'església a unes taules on col·laboradors de la parròquia escrivien a mà en unes targetes commemoratives el nom i la data de baptisme dels interessats.

Mn. Tomàs Mor

Rector de la parròquia de Tivenys

Trobada anual arxiprestal d'adolescents i joves del Baix Maestrat a Vinaròs

El passat dissabte 24 de febrer va tindre lloc a Vinaròs la Trobada anual arxiprestal de joves.

Entre mossens, catequistes i joves l'ermita de la Mare de Déu de la Misericòrdia va acollir 70 persones que vam poder gaudir d'un matí de pregària i jocs on també vam realitzar un Via Creu molt especial.

Estos joves entre 13 i 16 anys són els que estan preparant-se per a rebre el sagrament de la Confiració.

Maite Pasqual
Catequista

AGENDA

■ **Dimecres 10**, Tortosa, Espai Patronat, a les 10 h, Assemblea general de Càritas Catalunya.

■ **Dissabte 13**, Deltebre, parròquia l'Assumpció de Maria, a les 19.30 h, confirmacions.

■ **Diumenge 14**, Seminari, a les 10.30 h, MID.

LECTURES DE LA MISSA DIÀRIA I SANTORAL

8. □ Dilluns. (litúrgia de les hores: 2a setmana) [Is 7,10-14;8,10 / SI 39 / He 10,4-10 / Lc 1,26-38]. Anunciació del Senyor, per l'arcàngel Gabriel a Maria de Natzaret, anomenada també Encarnació. Sant Joan d'Organyà, monjo premonstratès.

9. □ Dimarts [Fets 4,32-37 / SI 92 / Jo 3,7-15]. Santa Maria de Cleofàs, parenta de la Verge Maria; sant Marcel, bisbe.

10. □ Dimecres [Fets 5,17-26 / SI 33 / Jo 3,16-21]. Sant Ezequiel, profeta (s. VI aC); sant Dimes, el bon lladre.

11. ■ Dijous [Fets 5,27-33 / SI 33 / Jo 3,31-36]. Sant Estanislau, bisbe de Cracòvia i mr. (1079); sant Isaac, monjo.

12. □ Divendres [Fets 5,34-42 / SI 26 / Jo 6,1-15]. Sant Juli I, papa (romà, 337-352); sant Damià, bisbe. Tortosa (territori de la Comunitat Valenciana): sant Vicenç Ferrer.

13. □ Dissabte [Fets 6,1-7 / SI 32 / Jo 6,16-21]. Sant Hermenegild, príncep hispànic, mr. (586); sant Martí I, papa (649-656) i mr.; santa Agatònica, mr.

14. □ Diumenge vinent, III de Pasqua (litúrgia de les hores: 3a setmana) [Fets 3,13-15.17-19 / SI 4 / 1Jo 2,1-5a / Lc 24,35-48]. Sant Tiburci, mr.; sant Lambert, bisbe; santa Dominina, vg. i mr.

Diumenge II de Pasqua o de la Divina Misericòrdia (B)

COMENTARI

«La multitud
dels creients
tenia un sol cor
i una sola ànima»

L'apòstol Tomàs és com un símbol de tots aquells que són incrèduls, desconfiats. Els seus companys li diuen: *Hem vist el Senyor*. Però això per a ell no és suficient: *Si no li veig a les mans, la marca dels claus, si no li fico el dit dins la ferida dels claus i la mà dins el costat no m'ho creuré pas*. Tomàs vol estar segur; sap que sovint ens enganyen les aparences i ell es fa l'home assenyat: a mi no m'enganyen fàcilment! Però el més curiós és que després quan Jesús es torna a aparèixer *vuit dies més tard*, encara que el convida a tocar el seu cos: *Porta el dit aquí i mira'm les mans; porta la mà i posar-me-la dins el costat*, abans de fer-ho ja confessa plenament la seva fe en el Crist ressuscitat: *Senyor meu i Déu meu*. I Jesús que ja abans li havia dit: *No siguis incrèdul. Sigues creient* ara li diu una frase molt consoladora adreçada a tots nosaltres: *Feliços els qui creuran sense haver vist*. Nosaltres no veiem el Crist ressuscitat com el va veure Tomàs, però som feliços precisament per creure en ell sense haver-lo vist. En tenim prou amb l'evangeli. *Els [miracles] que heu llegit aquí han estat escrits perquè cregueu que Jesús és el Messies, el fill de Déu i, havent cregut, tingueu vida en el seu nom*. La fe ens porta a tenir una vida plena, una vida feliç perquè ens omple de pau i de l'Esperit Sant que Jesús mateix va donar als seus deixebles i ens dona a nosaltres. Per això, la primera comunitat cristiana era un model per a tothom i la seva forma de viure cridava l'atenció: *La multitud dels creients tenia un sol cor i una sola ànima... tenien tots els béns en comú. El testimoni que els apòstols donaven de la resurrecció de Jesucrist el confirmaven amb el poder que tenien d'obrar grans miracles*. Per això no ens estranya que *tots els creients eren molt ben vistos de la gent. Entre ells no hi havia ningú que visqués en la indigència*. Realment vivien tots com a germans. Aquest ha de ser també el testimoniatge de la nostra Església avui. Només així manifestarem una autèntica fe en el Crist Ressuscitat.

Mn. Jaume Pedrós

▶ Lectura dels Fets dels Apòstols (Ac 4,32-35)

La multitud dels creients tenia un sol cor i una sola ànima, i ningú d'ells no parlava de les coses que posseïa com si fossin pròpies, sinó que tenien tots els béns en comú. El testimoni que els Apòstols donaven de la resurrecció de Jesucrist el confirmaven amb el poder que tenien d'obrar grans miracles. Tots els creients eren molt ben vistos de la gent. Entre ells no hi havia ningú que visqués en la indigència, perquè tots els qui eren propietaris de terres o d'immobles els venien, dipositaven als peus dels Apòstols el producte de la venda i era distribuït segons les necessitats de cadascú.

▶ Salm responsorial (117)

R. *Enaltiu el Senyor: Que n'és, de bo, perdura eternament el seu amor.*

▶ Lectura de la primera carta de sant Joan (1Jn 5,1-6)

Estimats, tothom qui creu que Jesús és el Messies ha nascut de Déu, i no hi ha ningú que estimi el pare sense estimar els fills que han nascut d'ell.

Si estimem Déu i complim els seus manaments, no hi ha dubte que estimem els fills de Déu, ja que estimar Déu vol dir guardar els seus manaments. I aquests manaments no són feixucs, perquè cada fill de Déu és un vencedor del món. La nostra fe és la victòria que ja ha vençut el món. ¿Qui venç el món, sinó el qui creu que Jesús és el fill de Déu? Ell, Jesucrist, ha vingut a complir la seva missió per l'aigua i per la sang; no per l'aigua solament, sinó per l'aigua i per la sang, i l'Esperit en dona testimoni, ja que l'Esperit és la veritat.

▶ Lectura de l'Evangelí segons sant Joan (Jn 20,19-31)

El vespre d'aquell mateix diumenge, els deixebles eren a casa amb les portes tancades per por dels jueus. Jesús entrà, es posà al mig i els digué: «Pau a vosaltres.» Després els ensenyà les mans i el costat. Els deixebles s'alegraren de veure el Senyor. Ell els tornà a dir: «Pau a vosaltres. Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres.» Llavors alenà damunt d'ells i els digué: «Rebeu l'Esperit Sant. A tots aquells a qui perdonareu els pecats, els quedaran perdonats, però mentre no els perdonareu, quedaran sense perdó.» Quan vingué Jesús, Tomàs, el Bessó, un dels dotze, no era allà amb els altres. Ells li digueren: «Hem vist el Senyor.» Ell els contestà: «Si no li veig a les mans la marca dels claus, si no li fico el dit dins la ferida dels claus, i la mà dins el costat, no m'ho creuré pas.» Vuit dies més tard els deixebles eren a casa altra vegada i Tomàs també hi era. Estant tancades les portes, Jesús entrà, es posà al mig i els digué: «Pau a vosaltres.» Després digué a Tomàs: «Porta el dit aquí i mira'm les mans; porta la mà i posar-me-la dins el costat.» No siguis tan incrèdul. Si sigues creient.» Tomàs li respongué: «Senyor meu i Déu meu!» Jesús li diu: «Perquè m'has vist has cregut? Feliços els qui creuran sense haver vist.» Jesús va fer en presència dels deixebles molts altres miracles que no trobareu escrits en aquest llibre. Els que heu llegit aquí han estat escrits perquè cregueu que Jesús és el Messies, el Fill de Déu, i, havent cregut, tingueu vida en el seu nom.

▶ Lectura del libro de los Hechos de los Apóstoles (Hch 4,32-35)

El grupo de los creyentes tenía un solo corazón y una sola alma: nadie llamaba suyo propio nada de lo que tenía, pues lo poseían todo en común. Los apóstoles daban testimonio de la resurrección del Señor Jesús con mucho valor. Y se los miraba a todos con mucho agrado.

Entre ellos no había necesitados, pues los que poseían tierras o casas las vendían, traían el dinero de lo vendido y lo ponían a los pies de los apóstoles; luego se distribuía a cada uno según lo que necesitaba.

▶ Salmo responsorial (117)

R. *Dad gracias al Señor porque es bueno, porque es eterna su misericordia.*

▶ Lectura de la primera carta del apóstol san Juan (1Jn 5,1-6)

Queridos hermanos: Todo el que cree que Jesús es el Cristo ha nacido de Dios; y todo el que ama al que da el ser ama también al que ha nacido de él. En esto conocemos que amamos a los hijos de Dios: si amamos a Dios y cumplimos sus mandamientos. Pues en esto consiste el amor de Dios: en que guardemos sus mandamientos. Y sus mandamientos no son pesados, pues todo lo que ha nacido de Dios vence al mundo. Y lo que ha conseguido la victoria sobre el mundo es nuestra fe. ¿Quién es el que vence al mundo sino el que cree que Jesús es el Hijo de Dios? Este es el que vino por el agua y la sangre: Jesucristo. No solo en el agua, sino en el agua y en la sangre; y el Espíritu es quien da testimonio, porque el Espíritu es la verdad.

▶ Lectura del santo Evangelio según san Juan (Jn 20,19-31)

Al anochecer de aquel día, el primero de la semana, estaban los discípulos en una casa, con las puertas cerradas por miedo a los judíos. Y en esto entró Jesús, se puso en medio y les dijo: «Paz a vosotros». Y, diciendo esto, les enseñó las manos y el costado. Y los discípulos se llenaron de alegría al ver al Señor. Jesús repitió: «Paz a vosotros. Como el Padre me ha enviado, así también os envío yo». Y, dicho esto, soplo sobre ellos y les dijo: «Recibid el Espíritu Santo; a quienes les perdonéis los pecados, les quedan perdonados; a quienes se los retengáis, les quedan retenidos.». Tomàs, uno de los Doce, llamado el Mellizo, no estaba con ellos cuando vino Jesús. Y los otros discípulos le decían: «Hemos visto al Señor». Pero él les contestó: «Si no veo en sus manos la señal de los clavos, si no meto el dedo en el agujero de los clavos y no meto la mano en su costado, no lo creo». A los ocho días, estaban otra vez dentro los discípulos y Tomàs con ellos. Llegó Jesús, estando cerradas las puertas, se puso en medio y dijo: «Paz a vosotros». Luego dijo a Tomàs: «Trae tu dedo, aquí tienes mis manos; trae tu mano y métela en mi costado; y no seas incrédulo, sino creyente». Contestó Tomàs: «¡Señor mío y Dios mío!». Jesús le dijo: «¿Porque me has visto has creído? Bienaventurados los que crean sin haber visto». Muchos otros signos, que no están escritos en este libro, hizo Jesús a la vista de los discípulos. Estos han sido escritos para que creáis que Jesús es el Mesías, el Hijo de Dios, y para que, creyendo, tengáis vida en su nombre.